

Uwe Kropinski (Julie Pomery)

Jazz Cerkno

Od jutri do sobote tradiciionalni, 17. festival jazza

Pregledno majhen in prijetno družaben, brez razvpitih pop-jazzovskih superzvezdnikov (če kaj takega sploh obstaja), a s toliko bolj pestro ponudbo izvrstnih glasbenikov zelo različnih krajevnih in slogovnih provenienc ... In, kot že vse doslej, povsem na začetku vsakoletne sezone "open air" festivalov. Tak je že sedemnajsto leto jazz festival v Cerknem, ki ga je lani nacionalna RTV ovekovečila tudi v dokumentarnem filmu **Dušana Moravca**, premiero v kraju nastanka pa bo doživel med prvim odmorom med koncerti prvega festivalskega dne v domu upokoencev tik ob glavnem prireditvenem prostoru pod šotorom na starem trgu sredi kraja.

Tam se bo glasbeno dogajanje začelo jutri (v četrtek, 17. maja) ob 19.30 s performansom ob odprtju razstave keramičnih zvočil Kerakustika in nastopom slovensko-norveško-nizozemskega tria Vanilla Riot. Sledil bo nastop na Nizozemskem stacionirane mednarodne 14-članske zasedbe Royal Improvisers Orchestra in za konec uvodnega večera še solistični nastop, ki ga bo uprizoril eden največjih virtuofov jazzovske akustične kitare **Uwe**

Kropinski iz Nemčije (lani smo ga lahko kar dvakrat slišali v Mariboru, v duu z ameriškim basistom Jamaladenom Tacumo). V petek bodo nastopili belgijsko-nemški kvartet Wandeweyer - Van Hove - Blume - Lovens, španski Aurora Trio, ki ga vodi izjemni (pred leti pri nas v solo izvedbi in - medtem žal zamrlem - mariborskem Izzvenu že slišani) pianist **Agusti Fernandez**, ter za konec večera nemško-britansko-francosko-švedsko-italijanski septet Grund. V soboto bo v glasbeni šoli že popoldan ob 17. uri solistično nastopil norveški pianist **Havard Wiik**. Zvečer pa bodo na glavnem odru zaigrali še francosko-švicarsko-slovenski kvartet Doneda - Kocher - Sambolec - Grom, lutnjarsko-harmonikarski duo Tawadros - Matinier iz Avstralije in Francije ter za konec še stari znanci slovenskih odrov s cerkenskimi vred, norveško-švedski kvintet Atomic.

Kot je že v navadi, bodo ob tem potekale tudi kreativne in izobraževalne delavnice. Glasbeno, poimenovano Iz smeti v vaša ušesa, namenjeno otrokom nekako do konca osnovne šole, bosta vodila pihalec **Boštjan Gombač** in tolkalec **Blaž Celarec**, fotografsko za odrasle **Žiga Koritnik**, spoznavanje divje hrane za vse z dovolj dobro kondicijo pa - sicer tudi povezovalac odrskega dogajanja - **Dario Cortese**. **(dlkj)**

Dve slovenski premieri

Na 65. filmskem festivalu v Cannesu od 16. do 27. maja bo predsednik glavne mednarodne žirije Nanni Moretti, cenjeni družbenokritični filmar iz Italije

UROŠ SMASEK

Predsedovanje glavni mednarodni žiriji 65. mednarodnega filmskega festivala od 16. do 27. majav Cannesu prevzema mednarodno cenjeni in nagrajevani 58-letni italijanski družbenokritični filmar **Nanni Moretti** kot že nekajkratni canneski nagrajenec, tudi dobitnik canneske prestižne zlate palme leta 2001 za nepozabno, presunljivo življenjsko dramo Sinova soba, ravnokar pa zastopan tudi v kinu pri nas s trenutno zadnjim, komično-dramskim celovečercem Habemus Papam: Imamo papeža (2011), predstavljenim že lani v Cannesu.

V žiriji bo Moretti predsedoval še osmim članom: palestinski igralki in režiserki **Hiam Abbass**, angleški režiserki in scenaristki **Andrej Arnold** (pravkar v kinu pri nas s skrajno realistično dramo Viharni vrh po klasičnem angleškem romanu), francoski igralki **Emmanuelle Devos** in njeni nemški kolegici, tudi pri nas dobro znani **Diane Kruger** ter znamenitemu francoskemu oblikovalcu **Jean-Paulu Gaultierju**, slavnemu škotskemu igralcu **Ewanu McGregorju**, cenjenemu ameriškemu filmarju **Alexandru Payneu** (nedavno hvaljeni, tudi oskarjevski Potomci z Georgeem Clooneyjem ...) in ne nazadnje njegovemu haitijskemu kolegu **Raoulu Pecku**. Žirija bo v glavnem tekmovalnem programu izmed napovedanih 22 celovečercev izbrala dobitnike glavnih nagrad na čelu z zlato palmo.

Med avtorji teh filmov so kultni Kanadčan **David Cronenberg** (nedavno psihoanalitična Nevarna metoda) z dramo Cosmopolis, kontrover-

zni Avstrijec nemškega rodu **Michael Haneke** (dobitnik zlate palme leta 2009 za opevani Beli trak) z dramo Amour (Ljubezen), cenjeni Avstralec **John Hillcoat** (leta 2009 depresivno poapokaliptična Cesta ...) z dramsko kriminalko Lawless (Brez zakonov) po scenariju zvestega sodelavca, legendarnega glasbenika **Nicka Cavea**, nato sloviti Iranec **Abbas Kiarostami** (dobitnik zlate palme leta 1997 za slavljeni Okus češnje) z na Japonskem posneto dramo Like Someone in Love (Kot nekdo zaljubljen) ter ne nazadnje s komično dramo The Angels' Share dolgotletno cenjeni družbenokritični Anglež **Ken Loach** (dobitnik zlate palme leta 2006 za nepozabno zgodovinsko bratomorno vojno dramo Veter, ki trese ječmen).

Slovenija v sejemski Mednarodni vasi

Na festivalskem 53. filmskem sejmu kot svetovno največjemu predstavlja naša nacionalna ustanova Slovenski filmski center (SFC), nekdanji Filmski sklad (FS), že deveto leto zapored našo nacionalno kinematografijo, zdaj tudi tretjič zastopano v sejemski mednarodni vasi, v paviljonu jugovzhodno evropske kinematografije, namenjenem skupnim predstavitvam filmskih ustanov in ustvarjalcev še iz Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Cipra, Črne Gore, Hrvaške, Makedonije in ne nazadnje Srbije.

Na sejmskem sporedu sta napovedani svetovni premieri novih domačih igranih celovečercev Šanghaj režiserja **Marka Naberšnika** (predtem slavni celovečerni prvenec Petelinji zajtrk) in Nahrani me z besedami, celovečerni prvenec režiserja **Martina Turka** (lani zastopanega v canneskem sejmskem profesionalnem Kotičku za kratki film z igranimi Stvarmi, ki jih nisva nikoli naredila). SFC napoveduje tudi mednarodno-slovenski koprodukciji, premierno prikazani že na letošnjem februarškem 62. mednarodnem berlinskem festivalu Berlinale: češko-slovenska Mlada noč, že tudi mednarodno vse uspešnejše di-

plomsko delo mladega slovenskega praškega diplomanta **Olma Omerzuga**, in makedonsko-slovensko-nemška Ženska, ki si je otrla solzo v režiji Makedonke **Teone Mitevske**. Napovedane pa so še hrvaško-slovenske Nočne ladje v režiji **Igorja Mirkovića** in v eni glavnih vlog s slovitim **Radkom Poličem**.

Kot član edine evropske filmske promocijske organizacije European Film Promotion (EFP) izpostavlja SFC (včlanjen od leta 2005 še kot FS), da bo v okviru EFP-projekta Producers on the move (Producenti na potezi) po nekaj letih v Cannesu spet zastopan domači producent, kot četrti doslej **Aleš Pavlin** (produkcija Perfo film), ki bo od 19. do 22. maja uvrščen med 25 perspektivnih producentov iz vse Evrope po zaslugi svojega produkcijskega celovečernega prvenca Izlet režiserja Nejca Gazvode, svetovno premierno predstavljenega na sejmu v Cannesu že lani in nagrajevanega tudi mednarodno.

V cannesko razvojno scenariistično delavnico Scripteast (za scenariiste iz Srednje in Vzhodne Evrope, ki so skupaj s svojimi izbranimi projekti predstavljeni najprej že na Berlinalu in je nato v Cannesu nagrajen najboljši projekt) je po podatkih SFC letos med 12 kandidatov uvrščen slovenski scenarist in režiser **Blaž Kutin** s soscenaristko **Rolando Rebrek** s projektom Eho. V že omenjenem sejmskem profesionalnem Kotičku za kratki film zastopa našo kinematografijo mariborska mlada, neodvisna skupina Filmsko društvo Film Factory, ki jo po informacijah SFC poganja **jo Mitja Mlakar, Mojca Pernat, Robert Ribič** in **Miha Šubic** ter bodo predstavili dva najnovejša kratka filma. Že dan po začetku festivala, v četrtek, 17. maja, pa bo po napovedih tako imenovani slovenski dan, ko bo v slovenskem paviljonu tudi že tradicionalna predstavitev mednarodno vse prodornejšega ljutomerskega, letos od 16. do 21. julija organiziranega 8. Grossmannovega festivala fantastičnega filma in vina.

Kritika razstave

Umetnikov egotrip?

Samostojna razstava del Jana Fabra v Umetnostni galeriji Maribor

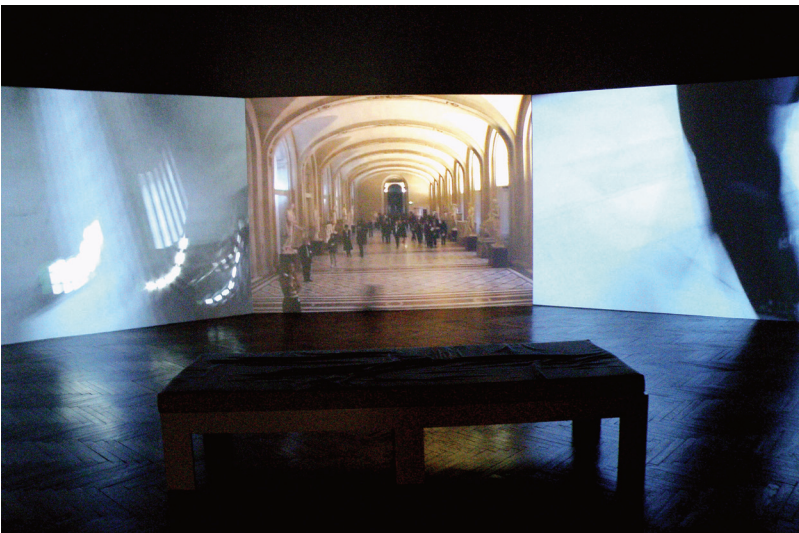
KAJA KRANER

Razstava del Jana Fabra, ki je naslovljena po istoimenskem performansu Umetnost me je obranila zapora, se pričinja z serijo umetnikovih avtoportretov, naslovljenih Pobeg umetnika I, II in III, vse iz leta 2008. Gre za risbe s svinčnikom manjših dimenzij, ki so v klasični maniri razporejene po prostorih Umetnostne galerije. V večini primerov so frontalni doprsni avtoportreti, ki prikazujejo umetnika v različnih pozah, predvsem pa preoblekah, oziroma vlogah. Zraven risb je razstavljena tudi skulptura Fabre/Mesrine, ki predstavlja doprsni portret-hibrid med umetnikom in enim najbolj zloglasnih francoskih zločincev moderne dobe, Jacquesom Mesrinom. Zvezdniški zločinec Mesrine, ki je bil mojster preobleke (prislužil si je celo vzdevek Moški stotih obrazov) in pobegov iz zapora, Fabru torej predstavlja temelj za njegovo lastno performativno maškarado.

Serije risb z naslovitvijo dajejo slutiti tendenco zakrivanja umetnikove identitete, ki je vsekakor še potenci-rana skozi njihovo število. Fabre, ki je svojo umetniško kariero pričel kot performer, v tem kontekstu nadaljuje ključno postavko performativnih umetniških praks: fiksacijo na uprizarjanje jaza. Kljub temu da gre v tem kontekstu nedvomno za narcistični moment (ta je bil v poznih 60-tih tudi pogosto deležen kritike), imajo konstantno ponavljajoče se uprizoritve (na primer tekom performerjevega opusa), hkratne utrjujoče in destabilizirajoče učinke. Umetnikov narcizem namreč (kljub množici preoblek pri Fabru) po eni strani vsiljuje in utrjuje njegovo lastno identiteto, predvsem pa avtoriteto. Hkrati pa jo drobi in izpostavlja performerjevo skorajda bolešno oprtost na gledalsko subjektiviteto, ki nakazuje proti umetnikovi neavtonomnosti. V tem kontekstu je mogoče najti vzporednice performativnih umetniških praks in forme instalacije, ki ju Fabre v sklopu svoje vizualno-umetniške dejavnosti pogosto, sploh pa večše združuje.

Dokument performansa Devica/Bojevnik iz leta 2005 (vse tri razstavljene video instalacije so

sestavljene iz dokumentov performansov), ki ga je umetnik izvedel skupaj z Marino Abramović, na zanimiv način zaplete z galerijskim prostorom. Rezultat je mogoče povezati s specifično obliko montaže, ki se pogosto pojavlja v okviru t. i. galerijskega filma. Gre za prostorsko montažo, pri kateri si podobe ne sledijo več izključno zaporedoma (časovno), temveč so sopostavljene, koeksistirajo istočasno, delijo zaslon, oziroma v primeru dela Devica/Bojevnik galerijski prostor. Na podoben način je zastavljeno tudi delo Umetnost me je obranila zapora, ki ravno tako izhaja iz umetnikove fascinacija nad maškarado zločinca Mesrina. V tem primeru Fabre sopostavlja tri video posnetke, pri čemer ti predstavljajo različne perspektive enega in istega dogajanja. Umetnikova instalacija podobno kot v primeru prostorske montaže na ravni recepcije od gledalca zahteva nemogoče. Ne omogoča več potopitve v zgodbo ob njegovi telesni imobilizaciji, temveč konstantno preklapljanje, skokovito gledanje, ki spominja na skakajoče branje spletnih strani, hkrati pa zaznavanje skozi gibanje po prostoru in razsrediščenje pozornosti.

Jan Fabre, Umetnost me je obranila zapora, performativna instalacija, 2008 (Kaja Kraner)

Instalacija Umetnost me je obranila zapora, kateri predhaja serija isto naslovljenih črno-belih fotografij - dokumentov tega istega štiri ure trajajočega performansa, izvedenega v okviru pregledne razstave v Louvru leta 2008, znova dokumentira Fabrovo maškarado. Vendar ta po veliki množici umetnikovih avtoportretov - preoblek, ko gledalec najverjetneje pričakuje le še stopnjevanje umetnikovega egotripa, prinaša nekakšno razočaranje. Če gledalec sledi "pravi" poti postavitve, ga instalacija, s katero se postavitev tudi zaključ, preseneti z umetnikovo brezbržnostjo, distanciranostjo do lastne maškarade. Umetnik ne uganja narcističnega spektakla, temveč

nekakšno prisilno, avtomatično maskiranje, pri čemer ne glede na to, kam gre, v njegov osebni prostor neprestano nasilno vdirajo kamere in skupina gledalcev. V tem kontekstu pa se Fabre približuje t. i. performativni subjektiviteti, o kateri je v 90-tih letih pisala feministična teoretičarka Judith Butler. Fabre namreč kot da ni v svojem telesu, ali rečeno skozi Butlerjevo: v telesu ni nikakršne notranjosti, ki bi ga "podpirala". Šele skozi akt ponavljanja družbenih (družbeno-spolnih) norm - v primeru Fabra identitetnih tipov-podob - nastaja vtis trdnega jaza. Ta jaz pa ima čebulno strukturo; za vso množico plasti ni nikakršne sredice, bistva.